

Refuser, makuler!

Daybl. 3.12.96

■ ■ Maleren Adolph Denis Horn er en sjelden separatutstiller, men nå kan man se hans kunst i retrospektiv utgave på Internett (<http://home.sol.no/adolph/>). Skjermen gir et bra bilde av Horns okkopolitiske engasjement.

Egil Ulateigs bok «Med rett til å drepe» har satt sterke, men

el-
G.
Af-

.or

at han har satt likvidasjonen under krigens på dagsordenen.

Samtidig bebreider han forlaget at de overhodet har utgitt boka. Jeg deler

konsulenter

Hans Fredrik Dahl, konsulent for Egil Ulateigs bok «Med rett til å drepe», setter spørsmålsteget ved sinnelaget til de kritikerne som mener at boka ikke burde vært utgitt.

anbefalt «Med rett til å drepe» utgitt. Siden både Holtmark og Arnfinn Moland (VG samme dag) uttrykkelig retter sitt angrep mot Tidens konsulent, kan det være på sin plass å klargjøre hva denne rollen innebærer.

■ ■ Holtmark tar som andre kritikere for gitt at det finnes «talløse faktiske feil» i Ulateigs bok, og snakker om «graverende feil og mangler» som andre skal ha avdekket. Derfor burde den aldri kommet ut.

Jeg er ikke så sikker på dette. Jeg har nøye fulgt debatten, og lest de innvendinger som er kommet opp fra historikere rundt i landet. Det viser seg at de aller fleste av dem gjelder utdypninger og krav - eller tilbud - om ytterligere opplysninger i de mange tilfeller der Ulateig bare gir summarisk informasjon. Det er nemlig, i motsetning til hva mange kritikere synes å tro, langt fra en uttømmende behandling Ulateig gir sitt emne, men et avgrenset bidrag. Et første, nødvendig og derfor modig bidrag, som fullt ut fortjener den honnør Holtmark gir.

■ ■ Direkte, frontale feil er det faktisk færre av enn man skulle vente, når et mørklagt tema som dette for første gang bringes opp i lyset. De færreste av disse sakene har fått noen rettslig granskning.

Misforståelser og feiltolkninger henger i helt fra krigens tid. Jeg ville trodd at flere av Ulateigs påstander kunne stilles opp-ned, tatt i betraktning av at feltet i femti år har vært lukket av hemmelighold og profesjonell desinformasjon. Men selvfølgelig: debatten er bare såvidt begynt. Saum-

EGIL ULATEIG: Har møtt sterke reaksjoner fra enkelte historikere etter utgivelsen av sin debattbok om likvidasjonene under siste krig.

Arkivfoto: OLE C.H. THOMASSEN

faringen av kyndige opponenter og lokale granskere vil fortsette. Først etter hvert vil bildet totalt sett klarne. Å kreve denne prosessen stanset i utgangspunktet, reiser mistanke om at man egentlig ønsker å holde den lukket.

■ ■ Naturligvis møter Ulateig sterk motstand for måten han teller likvidasjonene på. Enhver kan se at han aktivt innbyr til dette, og nå møter de innvendiger han ber om.

Holtmark finner det også «opprørende» at Ulateig relativiserer - dvs. sammenholder med andre land og andre tider - tysk tortur og gisselskyting, og overhodet at han stiller seg forstående til den tyske atferd

og skeptisk til den norske. Jeg tror de fleste lesere vil forstå at denne vinkelen er bevisst valgt og gjennomført som et opplegg til debatt. Å møte en debattbok med krav om inndragning, som Moland gjør, er i alle fall en komisk overreaksjon.

■ ■ En lang rekke av historikerens anførsler er slik at de umulig kan ramme utgivelsen som sådan. Når Ulateig sier at Norge ikke var «alliert» under krigen; eller at tortur ikke var folkerettslig forbudt før 1949, eller at okkupanten hadde rett til å øve represalier og skyte gisler, er dette ting han faktisk har dekkning for å hevde. Påstandene kan

ter langt utenfor målet. En journalistisk bok vil i stor utstrekning nytte kildenes terminologi. Akademikeren må finne seg i dette, og legge sitt hovmot til side.

■ ■ Egil Ulateig er en av krigslitteraturens mest produktive forfattere, med en lang rekke bøker samt en anseelig mengde magasinartikler bak seg. Han er kort sagt en av dem som gjennom de siste 25 år virkelig leses her i landet. Når en slik forfatter kommer til at han i årets bok vil anlegge en kritisk vinkel overfor motstanden og gjennomføre sin reportasje deretter, er det etter min mening konsulentens plikt å la offentligheten, den store lesende og krigsdiskuterende offentligheten, ta stilling til gehalten. Forfatteren bør få en hjelpende hånd i forlaget, men forøvrig stå ansvarlig selv, overfor anmelderne, leserne og debattanter.

■ ■ At enkelte av disse møter ham med påstanden at boka skulle vært stoppet for offentliggjørelse, vitner om et sinnelag man ventet fra kommunistisk innstilte historikere. Men at folk som Holtmark og Moland nå stiller på samme linje, er forunderlig. Jeg minner om at den politiske okkupasjonsforsknings hjemlige nestor, Thomas Chr. Wyller, har tatt imot Ulateigs bok på en helt annen og mer åpen måte. Kritisk, bevares, men med anerkjennelse av dens positive verdi.

Tenk om våre yngre forsvarsforskere kunne vise samme holdning og vilje til dialog, i stedet for å rope på refusjon og makulatur.

Hans Fredrik Dahl

MÅNEDENS BOK

I DIN BOKHANDEL

FAVØRPRIS

98,-

1. DESEMBER

Torgrim Eggen
HILAL

Hver måned tilbyr bokhandelen en aktuell kvalitetsbok til redusert pris. Vær rask! Neste måned går prisen opp til kr 125,-.

GYLDENDAL